

تأثیر استفاده از فرهنگ لغت یک‌زبانه و دوزبانه نصب‌شده روی تلفن همراه در پیشرفت واژگانی دانشجویان زبان انگلیسی

دکتر محدثه امینی هرسینی

استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج،

کرج، ایران

m.amini@kia.ac.ir

دکتر ساغر شریفی

استادیار گروه مترجمی زبان انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج،

کرج، ایران

saghar_sharifi@yahoo.com

دکتر بهدخت مال امیری

استادیار گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز،

تهران، ایران

bmallamiri@gmail.com

واژه‌های کلیدی: فرهنگ همراه، آموزش واژگان، زبان انگلیسی، یک‌زبانه، دوزبانه.

نقش استفاده از فرهنگ لغت در آموزش زبان بر کسی پوشیده نیست و فرهنگ‌نویسان همواره بر آن بوده‌اند تا با گنجاندن اطلاعات موردنیاز کاربران، آنان را در استفاده از این ابزار مفید یاری دهند. با ورود رایانه، تغییرات چشمگیری در شیوه‌های آموزشی پدید آمده و استفاده از فرهنگ‌های لغت به بخشی جدایی‌ناپذیر از آموزش زبان بدل شده است. در این میان، ظهور تلفن‌های همراه هوشمند با قابلیت اتصال به اینترنت و نصب نرم‌افزارهای گوناگون، انقلابی در آموزش، به‌ویژه آموزش زبان ایجاد کرده است. به گفته [کوکولسکا-هولم و شیلد^۱، ۲۰۰۸] یادگیری از طریق موبایل،^۱ شیوه‌ای از یادگیری است که با

^۱ A. Kukulska-Hulme, & L. Shield

استفاده از تلفن همراه صورت می‌گیرد و به دلیل آنکه در هر زمان و هر مکانی می‌توان از آن بهره جست، بیش از هر روش دیگری جای خود را میان یادگیرندگان باز کرده است [پچرزوسکا و نات^۱، ۲۰۰۷]. به گفته [چینری^۲، ۲۰۰۶]، در یادگیری زبان خارجی، تلفن‌های همراه مزایای دیگری برای معلمان نیز دارند که از آن جمله است؛ دسترسی به مواد آموزشی اصیل و واقعی^۳ و ایجاد فرصت‌های تعاملی^۴ [راسل-آگیلار^۵، ۲۰۰۷]. استفاده از تلفن همراه در یادگیری، تفاوت معناداری در بالا بردن مهارت‌های چهارگانه زبانی فراگیران نیز نشان می‌دهد [فلاح‌خیر^۶ و دیگران، ۲۰۰۷]، این ابزار تعاملات میان زبان‌آموزان [چن و چانگ^۷، ۲۰۱۱] و انگیزه آنان را از یادگیری افزایش می‌دهد [چانگ و هسو^۸، ۲۰۱۱] و یادگیری همسان‌محور^۹ را در آنان تقویت می‌کند.

نکته قابل‌ذکر این است که در یادگیری زبان خارجی، واژگان، نقش کلیدی را ایفا می‌کنند. در گذشته نه‌چندان دور، آموزش دستور زبان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود و لذا این نوع آموزش، دغدغه اصلی معلمان زبان بود. تنها در دو دهه اخیر است که شاهد چرخشی در این توجه و تمرکز هستیم [دیاس^{۱۰}، ۲۰۰۲]. با ورود رایانه به‌عنوان ابزار کمک‌آموزشی، افق‌های جدیدی در یادگیری واژگان، پیش روی معلمان و فراگیران زبان گسترده شده است. امروزه افراد زیادی از نرم‌افزارهای آموزشی، به‌ویژه فرهنگ‌های لغت نصب‌شده روی گوشی‌های تلفن همراه، استفاده می‌کنند که این امر تأثیر بسزایی در یادگیری واژگان داشته است.

در این تحقیق سعی بر آن بوده است تا نقش استفاده از فرهنگ‌های یک و دوزبانه نصب‌شده روی تلفن همراه در پیشرفت واژگانی^{۱۱} دانشجویان رشته زبان انگلیسی مشخص شود. سؤالی که در این رابطه مطرح می‌شود، این است که آیا در عملکرد دانشجویانی که از فرهنگ دوزبانه استفاده می‌کنند با کسانی که فرهنگ دوزبانه را به کار می‌برند، تفاوتی وجود دارد یا خیر.

بدین منظور، تعداد ۹۰ نفر از دانشجویان سال اول رشته زبان انگلیسی در مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج برای شرکت در این پژوهش انتخاب شدند. پس از برگزاری آزمون تعیین سطح زبان^{۱۲} و بررسی نتایج آن، ۸۰ نفر از آن‌ها که در سطح متوسط زبانی^{۱۳} بودند، به دو گروه

¹.mobile learning

².A. Peçerzewska & S. Knot

³.G. M. Chinnery

⁴.authentic material

⁵.communicative interaction

⁶.F. Rosell-Aguilar

⁷.S. Fallahkhair, et al...

⁸.I. J. Chen & C. C. Chang

⁹.C. K. Chang & C. K. Hsu

¹⁰.peer-assisted learning

¹¹.J. Dias

¹².lexical development

¹³.proficiency test

¹⁴.intermediate level

آزمایشی^۱ «الف» (کسانی که از فرهنگ دوزبانه نصب‌شده روی تلفن همراه استفاده می‌کردند) و «ب» (کسانی که از فرهنگ یک‌زبانه نصب‌شده روی تلفن همراه استفاده می‌کردند) تقسیم شدند. سپس پیش‌آزمون^۲ واژگان، شامل سؤالاتی درباره نحوه تلفظ، تعداد هجا، معنای واژه، نقش دستوری و چگونگی کاربرد آن که مربوط به ۴۰ واژه بود، از دانشجویان گرفته شد. طی ۱۴ جلسه، گروه «الف» موظف شدند سر کلاس و در منزل، واژه‌های جدید متون درک مطلب را در فرهنگ دوزبانه لانگمن^۳ و گروه «ب» همین واژگان را در فرهنگ انگلیسی زبان‌آموز پیشرفته آکسفورد^۴ جست‌وجو کنند. طی این ۱۴ جلسه، محتوا و نحوه تدریس مهارت خواندن در هر دو گروه یکسان بود. در جلسه پانزدهم، پس‌آزمون^۵ پیشرفت واژگانی، حاوی واژه‌هایی که در جلسات آموزش به افراد داده شده و توسط آنان به کمک فرهنگ‌های لغت مزبور یاد گرفته شده بود، برگزار شد. نمونه‌ای از سؤالات پس‌آزمون در بخش «ضمیمه» آمده است.

این پژوهش از طریق روش آماری MANOVA صورت گرفته و نتایج آماری بررسی‌های انجام‌شده را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد. آزمون‌های چندگانه^۶ تفاوت‌های معنادار ($F=30.69, p=0.00<.05$) میان دو گروه «الف» و «ب» را نشان داده است. همچنین نتیجه آزمون‌های برابری واریانس خطای لون^۷ نشانگر آن است که اختلاف نمرات پس‌آزمون در دو گروه همگن بوده است؛ زیرا تمام مقادیر معنادار بودن بیشتر از ۰/۰۵ هستند. تأثیرات آزمون‌های بین گروهی^۸ نیز نشان می‌دهد که پس از تلطیف نمرات میانگین بر اساس وجود متغیرها، تفاوت معناداری میان دو گروه «الف» و «ب» در هر پنج متغیر وابسته، یعنی تلفظ ($p=0.00<.05$)، هجا ($p=0.00<.05$)، معنا ($p=0.00<.05$)، نقش دستوری ($p=0.00<.05$) و کاربرد ($p=0.00<.05$) وجود دارد. با بررسی آمار دسته‌بندی^۹ کاربران می‌توان چنین نتیجه گرفت که گروه «ب» (کسانی که از فرهنگ لغت یک‌زبانه استفاده کرده بودند) عملکرد بهتری در «تلفظ» (۱۴/۰۲۵۰) و «هجا» (۱۳/۳۲۵۰) داشته‌اند، در حالی که عملکرد گروه «الف» (کسانی که از فرهنگ لغت دوزبانه استفاده کرده بودند) در «معنا» (۱۱/۸۵۰۰)، «نقش دستوری» (۱۲/۲۷۵۰) و «کاربرد» (۹/۱۳۷۵) بوده است.

به‌طور کلی، یافته‌ها حاکی از آن بود که گروه «الف» در اکثر مؤلفه‌های پیشرفت واژگانی نسبت به گروه «ب» عملکرد بهتری داشته است. نتایج به‌دست‌آمده از این بررسی می‌تواند در کلاس‌های زبان، مورد استفاده معلمان و پژوهشگران و علاقه‌مندان این حوزه قرار گیرد. همچنین فرهنگ‌نویسان با

1. experimental

2. pre-test

3. Longman English Dictionary

4. Oxford Advanced Learner's English Dictionary

5. post-test

6. Multivariate Tests

7. Levene's Test of Equality of Error Variances

8. Tests of Between-Subjects Effects

9. grouping

استفاده از این یافته‌ها می‌توانند به تهیه فرهنگ‌هایی متناسب با نیاز کاربران اقدام کنند.

References

منابع

1. Chang, C.K., & Hsu, C.K. (2011). A mobile-assisted synchronously collaborative translation-annotation system for English as a foreign language (EFL) reading comprehension. *Computer Assisted Language Learning*, 24, 155-180.
2. Chen, I.-J., & Chang, C.C. (2011). Content presentation modes in mobile listening tasks: English proficiency as a moderator. *Computer-Assisted Language Learning*, 24, 451-470.
3. Chinnery, G. M. (2006). Emerging technologies, going to the MALL: Mobile Assisted Language Learning. *Language Learning & Technology*, 10, 9-16.
4. Dias, J. (2002). Cell phones in the classroom: Boon or bane? *C@lling Japan*, 10, 16-21.
5. Fallahkhair, S., Pemberton, L., & Griffiths, R. (2007). Development of a cross-platform ubiquitous language learning service via mobile phone and interactive television. *Journal of Computer Assisted Learning*, 23, 321-325.
6. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. (2008). An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL*, 20, 271-289.
7. Peçherzewska, A., & Knot, S. (2007) Review of existing EU projects dedicated to dyslexia, gaming in education and m-learning. WR08 Report to CallDysc project. June 2007. Available at: <http://www.docstoc.com/docs/40115316/WR08-Existing-EU-Projects-review>.
8. Rosell-Aguilar, F. (2007). Top of the pods-in search of a podcasting “podagogy” for language learning, *Computer Assisted Language Learning*, 20, 471-492.

ضمیمه

نمونه سؤالات پس‌آزمون

۱. سؤالات درباره نحوه تلفظ

استرس یا تکیه در کدام کلمه با بقیه تفاوت دارد؟

- a. accurate   b. preceding   c. approval   d. affected

۲. تعداد هجا

تمامی کلمات زیر تعداد هجا یا بخش یکسانی دارند به جز ...

- a. surround   b. deceive   c. plateau   d. primary

۳. معنای واژه

با توجه به معنای کلمات و مفهوم جمله، بهترین گزینه را انتخاب کنید.

I am surprised that a company with your good.....would make such poor quality instruments.

- a. reflection   b. superstition   c. inspiration   d. reputation

۴. نقش دستوری

تمامی کلمات زیر نقش دستوری یکسانی دارند به جز...

- a. industrial   b. tropical   c. approval   d. inspirational

۵. کاربرد کلمه

کدام کلمه در جمله زیر کاربرد دارد؟

My parents are quite ..... to my studying abroad.

- a. agree   b. agreeable   c. agreement   d. agreed